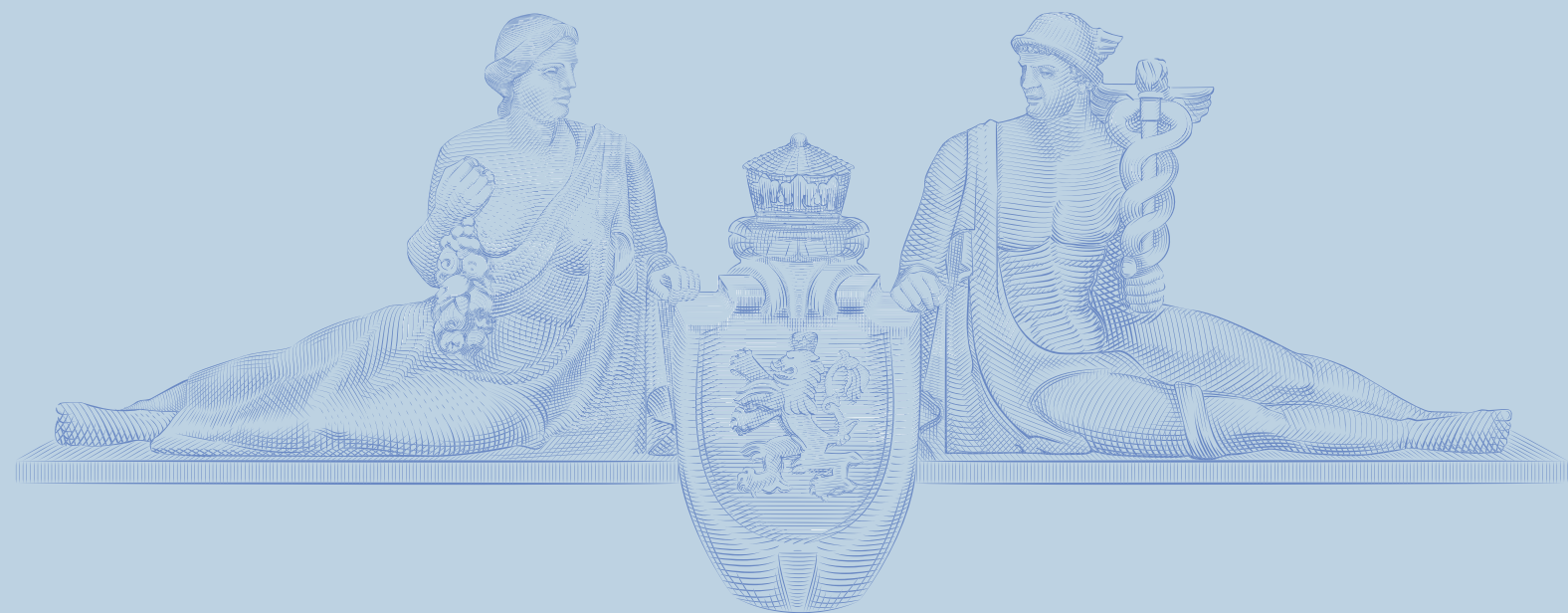

ТЕМАТИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И АКЦЕНТИ

СРАВНЯВАНЕ НА ИНФЛАЦИЯТА СПОРЕД ИПЦ И ХИПЦ

(ИЗВАДКА ОТ „МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА“,
СЕПТЕМВРИ 2021 Г.)

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Сравняване на инфлацията според ИПЦ и ХИПЦ

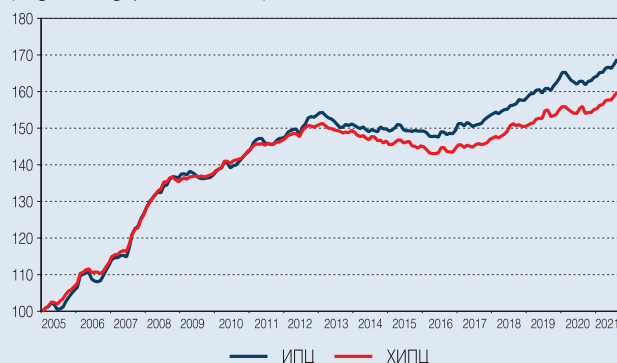
Националният статистически институт публикува два индекса за общото ценово равнище в България – индекс на потребителските цени (ИПЦ) и хармонизиран индекс на потребителските цени (ХИПЦ). Целта на този раздел е да представи основните разлики между двата индекса предвид честото им използване в публичното пространство. ИПЦ е официалният измерител на инфлацията в страната, докато ХИПЦ се изчислява по обща методология на Евростат във всички държави – членки на ЕС, с което се гарантира съпоставимост на данните между отделните държави. Динамичният ред за ХИПЦ за България по методологията на Евростат започва да се конструира от 2005 г., докато данните за ИПЦ са налични от 1990 г.¹ Съгласно решение на УС на БНБ² в дейността по изпълнение на основната си цел – да поддържа ценова стабилност, БНБ следи, анализира и прогнозира ХИПЦ, като от началото на 2007 г. използва ХИПЦ като основен измерител за динамиката на ценовото равнище в България.

В дългосрочен период ИПЦ и ХИПЦ показват сходна тенденция към повишаване на нивото на потребителските цени в България, което е по-силно изразено при ИПЦ, особено в периода след 2012 г. (виж графика 1). Към август 2021 г. годишната инфлация според ИПЦ възлиза на 3.7% спрямо 2.5% по данни от ХИПЦ. Различията в динамиката на ИПЦ и ХИПЦ се определят от различните тегла на отделните групи стоки и услуги в потребителската кошница, които се използват за агрегиране на цените до общия индекс.

Графика 1. Ниво и годишен темп на изменение на ценовото равнище според ИПЦ и ХИПЦ

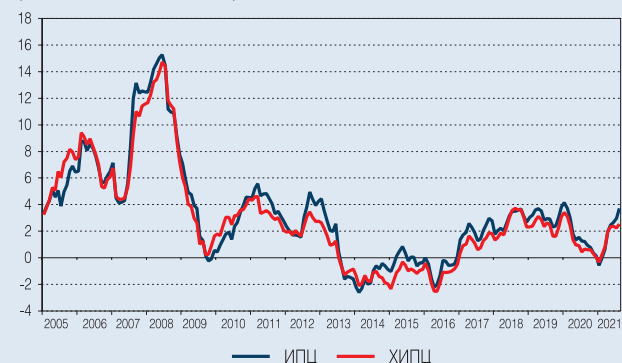
А) Равнище на цените

(индекс, януари 2015 = 100)

Б) Годишен темп на изменение

(темп на изменение, %)

Източник: НСИ, собствени изчисления.

Величината на теглата отразява навиците на домакинствата и структурата на крайните потребителски разходи. Въпреки че ИПЦ и ХИПЦ се изчисляват от една и съща кошница от стоки и услуги и от едни и същи цени, при двата индекса се използват различни източници на информация за конструране на теглата. По отношение на ИПЦ основен източник на информация за структурата на разходите е редовно провежданото извадково изследване на бюджетите на резидентните домакинства в страната. Същевременно ХИПЦ се изчислява с тегла, представляващи относителните дялове на потреблението на всички домакинства по групи стоки и услуги (включително

¹ От май 1990 г. до декември 1994 г. НСИ публикува само общ ИПЦ, а от януари 1995 г. започва да публикува и ИПЦ по групи стоки и услуги. За периода 1997–2004 г. НСИ публикува исторически ред с данни за ХИПЦ, който е еднакъв с този за ИПЦ.

² Решение № 22 на УС на БНБ от 15 февруари 2007 г.

институционалните и чуждестранните) на икономическата територия на страната³. Така ХИПЦ въвежда така наречената „вътрешна“ концепция за измерване на потребителските цени, която се влияе от потреблението както на резидентите, така и на нерезидентите в страната. Основен източник на информация за теглата в ХИПЦ са данните от националните сметки.

Различните източници на информация определят и различния времеви период на данните за изчисляване на теглата на цените на стоките и услугите в двата индекса. При ИПЦ теглата в година **t** се изчисляват при структура на разходите на домакинствата от година **t-1**. При ХИПЦ теглата за година **t** се изчисляват при структура на разходите от година **t-2**, тъй като окончателните данни от националните сметки се публикуват с известно закъснение и подлежат на ревизии. От това следва, че в периоди, когато има съществена промяна в потребителските навици, може да се очаква различният референтен период за определяне на теглата да допринася за различия в инфлацията, измерена според двата индекса. Такава структурна промяна се наблюдаваше през 2020 г. в резултат на предизвиканата от *COVID-19* пандемия и наложените ограничителни мерки. В съответствие с методологическите препоръки на Евростат относно конструирането на теглата в ХИПЦ при големи промени в разходите на потребителите, когато се изчисляваха теглата в ХИПЦ за 2021 г., НСИ приложи хибриден подход, според който се използват данни от националните сметки за крайните парични потребителски разходи на домакинствата (вътрешна концепция) за 2019 г. (т.е. период **t-2**), които са коригирани така, че да бъдат представителни за потреблението на домакинствата в условията на пандемия.

През периода 2005–2021 г. се наблюдава сравнително устойчива във времето разлика между теглата на цените на съответните стоки и услуги, използвани за конструирането на ИПЦ и ХИПЦ (виж графика 2). По отношение на ИПЦ се забелязва, че групите на храните и енергийните продукти, които се влияят съществено от динамиката на международните цени на суровините, имат среден дял от около 43% за периода 2005–2021 г. спрямо 32% в ХИПЦ. Административно определяните цени също имат относително по-висок дял в ИПЦ, което се дължи главно на комуналните услуги (електроенергия, топлоенергия и водоснабдяване)⁴. От друга страна, услугите и нехранителните стоки са с по-нисък дял в ИПЦ, отколкото в ХИПЦ. По отношение на групата на услугите това се дължи най-вече на услугите по настаняване и обществено хранене, които вероятно имат по-висок дял в общия потребителски разход на чуждестранните граждани. В групата на нехранителните стоки различията в теглата се дължат главно на стоките, свързани с транспорт (автомобили и принадлежности за тях), и на стоките, предназначени за свободното време, развлечения и култура.

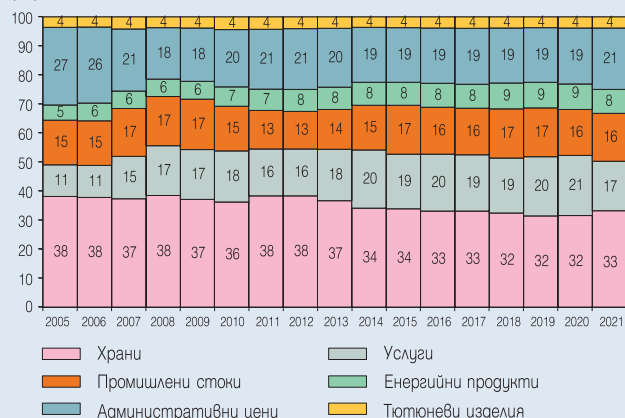
³ Повече информация относно използваната методология може да бъде намерена на [интернет страницата на НСИ](#).

⁴ За 2021 г. тези три подгрупи административно определяни цени имат тегло от 6.1% в ХИПЦ спрямо 10.7% в ИПЦ.

Графика 2. Тегла на основни групи стоки и услуги в ИПЦ и ХИПЦ

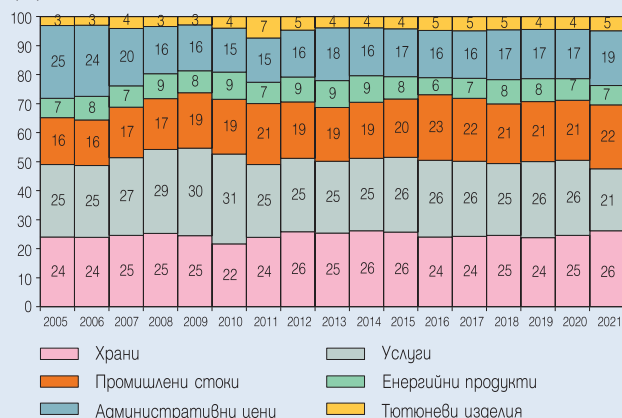
А) ИПЦ

(%)

Б) ХИПЦ

(%)

Забележка: Изложената структура съответства на класификацията на Евростат, като допълнително са отделени тютюневите изделия и стоките и услугите с административно определяни цени. Индексът на стоки и услуги с административно определяни цени е изчислен чрез претегляне на съответните елементарни агрегати от потребителската кошница.

Източник: НСИ, собствени изчисления.

Сравняването на годишния темп на инфлация, измерена с ИПЦ и ХИПЦ, показва, че при първия индекс има тенденция да се наблюдава по-бързо нарастване на потребителските цени, особено в периода след 2012 г., което се дължи на различните тегла на отделните стоки и услуги, използвани при конструирането на двата индекса.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ, РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ